

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 16. kesäkuuta 2023
(OR. en)

Toimielinten välinen asia:
2023/0180(NLE)

10770/23
ADD 1

ACP 59
WTO 81
RELEX 750
COAFR 205
FDI 9

EHDOTUS

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	16. kesäkuuta 2023
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2023) 312 final – LIITE
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus: Neuvoston päätös Euroopan unionin ja Angolan tasavallan välisen kestävien investointien helpottamista koskevan sopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2023) 312 final – LIITE.

Liite: COM(2023) 312 final – LIITE

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 16.6.2023
COM(2023) 312 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus: Neuvoston päätös

**Euroopan unionin ja Angolan tasavallan välisen kestävien investointien helpottamista
koskevan sopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta**

EUROOPAN UNIONIN JA ANGOLAN TASAVALLAN VÄLINEN KESTÄVIEN INVESTOINTIEN HELPOTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS

Sisältö

I luku	Yleiset määräykset
II luku	Avoimuus ja ennakoitavuus
III luku	Lupamenettelyjen sujuvoittaminen
IV luku	Yhteyspisteet ja sidosryhmien osallistuminen
V luku	Investoinnit ja kestävä kehitys
VI luku	Riitojen estäminen ja ratkaiseminen
VII luku	Yhteistyö ja institutionaaliset määräykset
VIII luku	Loppumääräykset

JOHDANTO

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

sekä

ANGOLAN TASAVALLA, jäljempänä 'Angola',

jäljempänä yhdessä 'osapuolet' tai erikseen 'osapuoli', jotka

OTTAVAT HUOMIOON halunsa vahvistaa entisestään taloudellisia yhteyksiään ja luoda kumppanuuteen ja yhteistyöhön perustuvat läheiset ja pysyvät suhteet tavoitteena kestävän kehityksen edistäminen;

HALUAVAT saada investointeja liikkeelle ja säilyttää ne, luoda uusia työllisyysmahdollisuuksia sekä parantaa elintasoja alueillaan;

TUNNUSTAVAT tarpeen helpottaa investointeja vahvistamalla avoimuutta ja ennustettavuutta, sujuvoittamalla lupamenettelyjä ja ottamalla sidosryhmät mukaan parantamaan investointiympäristöä;

OVAT VAKUUTTUNEITA siitä, että investointien helpottamiseen tähtäävät toimenpiteet vauhdittavat investointeja mikro-, pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, jäljempänä 'mikro- ja pk-yritykset', ja niiden tekemiä investointeja;

TUNNUSTAVAT, että investoinnit voivat tukea kestävää kehitystä, talouskasvua ja taloudellisen toiminnan monipuolistamista ja edistää Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 25 päivänä syyskuuta 2015 hyväksymän Yhdistyneiden kansakuntien kestävän

kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030, jäljempänä 'Agenda 2030', mukaisten tavoitteiden saavuttamista;

TUNNUSTAVAT teknisen tuen ja valmiuksien kehittämisen merkityksen tämän sopimuksen täytäntöönpanolle;

VAHVISTAVAT sitoutumisensa Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan ja ottavat huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa vahvistetut periaatteet;

OTTAVAT HUOMIOON Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen Cotonoussa 23 päivänä kesäkuuta 2000 allekirjoitetun kumppanuussopimuksen, jäljempänä 'Cotonoun sopimus', mukaan luettuna sen olennaiset ja perustavanlaatuiset osat;

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 ARTIKLA

Tavoitteet

Sopimuksen tavoitteena on helpottaa ulkomaisten suorien investointien houkuttelemista, lisäämistä ja säilyttämistä osapuolten välillä talouden monipuolistamiseksi ja kestäväen kehityksen edistämiseksi.

2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Sopimusta sovelletaan osapuolten hyväksymiin tai voimassa pitämiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat investointeihin.
2. Osapuolet vahvistavat oikeutensa toteuttaa alueillaan sääntelyä oikeutettujen politiikan tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten kansanterveyden, sosiaalipalvelujen, julkisen koulutuksen, turvallisuuden, ympäristön, ilmastonmuutos mukaan lukien, tai yleisen moraalin suojelemiseksi, sosiaalista suojelua tai kuluttajansuojaa, yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa varten sekä kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseksi ja suojelemiseksi.
3. Sopimuksella ei luoda eikä muuteta investointien vapauttamiseen liittyviä sitoumuksia eikä luoda eikä muuteta sääntöjä, jotka koskevat osapuolten alueille sijoittautuneiden investoijien tai niiden tekemien investointien suojaa taikka investoijan ja valtion välistä riitojenratkaisua.

3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

- a) 'julkista valtaa käytettäessä toteutetulla toiminnalla' toteutettua toimintaa, mukaan lukien tarjotut palvelut, joita ei toteuteta tai tarjota kaupallisesti eikä kilpaillen yhden tai useamman talouden toimijan kanssa;

- b) 'luvalla' lupaa suorittaa mitä tahansa investointiin liittyvää taloudellista toimintaa, ja joka on tuloksena menettelystä, jota investoijan on noudatettava osoittaakseen tarvittavien vaatimusten täyttymisen;
- c) 'toimivaltaisella viranomaisella' keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelintä tai viranomaista tai julkishallinnon ulkopuolista elintä, joka käyttää keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten sille siirtämiä valtuuksia ja jolla on valtuudet tehdä lupaa koskevia päätöksiä;
- d) 'taloudellisella toiminnalla' kaikkea luonteeltaan teollista, kaupallista tai ammatillista toimintaa tai käsityöläistoimintaa, mukaan lukien palvelujen tarjoaminen ja lukuun ottamatta julkista valtaa käytettäessä toteutettua toimintaa;
- e) 'yrityksellä' oikeushenkilöä tai oikeushenkilön sivuliikettä tai edustustoimistoa;
- f) 'sijoittautumisella' oikeushenkilön perustamista tai hankkimista, mukaan lukien osakkuuden kautta, tai sivuliikkeen tai edustustoimiston perustamista osapuolen alueelle pysyvien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi;
- g) 'investoinnilla' yhden osapuolen investoijien toisen osapuolen alueelle tapahtuvaa sijoittautumista ja toimintaa taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi;
- h) 'osapuolen investoijalla' osapuolen luonnollista tai oikeushenkilöä, jonka pyrkimyksenä on yrityksen sijoittautuminen tai jonka yritys on sijoittautumassa tai on sijoittautunut f alakohdan mukaisesti toisen osapuolen alueelle;
- i) 'oikeushenkilöllä' sovellettavan lainsäädännön mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa mitä tahansa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;

j) 'osapuolen oikeushenkilöllä'

i) Euroopan unionin osalta: Euroopan unionin tai sen jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa¹ Euroopan unionin alueella;

ii) Angolan osalta: Angolan lainsäädännön mukaisesti perustettua tai järjestettyä oikeushenkilöä, joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa Angolan alueella;

k) 'toimenpiteellä' mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla lain, säännöksen tai määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;

l) 'osapuolen toimenpiteellä' mitä tahansa toimenpidettä, jonka toteuttavat tai pitävät voimassa²;

i) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet tai viranomaiset; tai

ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet käyttäessään keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;

m) 'osapuolen luonnollisella henkilöllä'

i) unionin osalta unionin jäsenvaltion kansalaista sen lainsäädännön mukaisesti³;

---

¹ Euroopan yhteisön perustamissopimusta koskevan WTO:lle annetun ilmoituksensa mukaisesti (asiakirja WT/REG39/1) Euroopan unioni katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklaan kirjattu käsite "tosiasiallinen ja jatkuva yhteys" jonkin unionin jäsenvaltion talouteen vastaa "merkittävien liiketoimien" käsitettä.

² Selvyyden vuoksi todetaan, että ilmaisulla 'osapuolen toimenpide' tarkoitetaan sellaisia I kohdan i ja ii alakohdassa lueteltujen tahojen toimenpiteitä, jotka toteutetaan tai pidetään voimassa ohjeistamalla, ohjaamalla tai valvomalla suoraan tai välillisesti muiden tahojen toimintaa näiden toimenpiteiden osalta.

- ii) Angolan osalta Angolan kansalaista sen lainsäädännön mukaisesti;
- n) 'toiminnalla' yrityksen johtamista, hallintoa, ylläpitoa, käyttöä, hyödyntämistä ja sen myyntiä tai muunlaista luovuttamista; ja
- o) 'julkaisemisella' asettamista saataville virallisessa julkaisussa, kuten virallisessa lehdessä tai virallisilla verkkosivuilla.

4 ARTIKLA

Suosituimmuuskohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää välittömästi ja ehdoitta toisen osapuolen investoijille ja näiden investoinneille kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin kohtelu, jonka se myöntää samanlaisissa tilanteissa minkä tahansa muun maan investoijille ja niiden investoinneille, kun on kyse tämän sopimuksen soveltamisesta sen alueella.
2. Edellä olevan 1 kohdan ei saa tulkita velvoittavan osapuolta myöntämään toisen osapuolen investoijille tai näiden investoinneille etuuskohtelua, joka on seurausta seuraavista:
  - a) tunnustamistoimenpiteet, mukaan lukien luonnollisen henkilön tai yrityksen taloudellisen toiminnan harjoittamiseen tarvittavien toimi- ja muiden lupien tai todistusten normien tai perusteiden tunnustaminen taikka Maailman kauppajärjestön perustamisesta 15 päivänä huhtikuuta 1994 Marrakeshissa tehdyn Marrakeshin sopimuksen liitteessä 1B esitetyn palvelukaupan yleissopimuksen (GATS) rahoituspalveluita koskevan liitteen 3 kohdassa tarkoitettujen vakavaraisuusvaatimusten tunnustaminen; tai

---

³ Luonnollisen henkilön määritelmään sisältyvät myös Latvian tasavallassa pysyvästi asuvat luonnolliset henkilöt, jotka eivät ole Latvian tasavallan tai minkään muun valtion kansalaisia mutta joilla on Latvian tasavallan lain nojalla oikeus saada kansalaisuudettoman henkilön passi (muukalaispassi).

- b) sellainen kahdenvälinen, alueellinen tai monenvälinen sopimus, joka sisältää sitoumuksia poistaa osapuolten väliltä olennaisilta osiltaan kaikki investointien esteet tai jossa edellytetään osapuolten lainsäädännön lähentämistä yhdellä tai useammalla talouden alalla.
- 3. Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuolen tekemien muiden kansainvälisten sopimusten määräykset eivät itsessään muodosta 1 kohdassa tarkoitettua ”kohtelua”, eikä niitä sen vuoksi voida ottaa huomioon arvioitaessa tämän sopimuksen rikkomista.

5 ARTIKLA

Toimenpiteet lahjonnan ja muun laittoman toiminnan torjumiseksi

1. Osapuolet tunnustavat korruptiosta, rahanpesusta, terrorismin rahoittamisesta, veropetoksista ja verovilpistä talouksille ja yhteiskunnille aiheutuvat kielteiset vaikutukset, mukaan luettuna kestävän kehityksen hankaloittaminen ja investointihalukkuuden heikentäminen.
2. Kumpikin osapuoli vahvistaa sitoumuksensa toteuttaa riittäviä toimenpiteitä korruption, rahanpesun, terrorismin rahoittamisen, veropetosten ja verovilpin ehkäisemiseksi ja torjumiseksi tämän sopimuksen kattamien asioiden osalta niiden kansainvälisesti sovittujen normien mukaisesti, jotka kyseinen osapuoli on vahvistanut tai joita se tukee, kuten Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 31 päivänä lokakuuta 2003 tekemä korruption vastainen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimus, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön, jäljempänä ’OECD’, toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vuodelta 2011 sekä kansainvälistä verotusta koskevat voimassa olevat normit.

II LUKU

ENNAKOITAVUUS JA AVOIMUUS

6 ARTIKLA

Yleisesti sovellettavien toimenpiteiden hallinnointi

Kumpikin osapuoli varmistaa, että kaikkia yleisesti sovellettavia toimenpiteitä, jotka kuuluvat tämän sopimuksen soveltamisalaan, hallinnoidaan kohtuutta, objektiivisuutta ja puolueettomuutta noudattaen.

7 ARTIKLA

Julkistamisvaatimukset

Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä tai muutoin kirjallisesti asettaa julkisesti saataville ja, lukuun ottamatta hätätilanteita, viimeistään niiden tullessa voimaan, kaikki yleisesti sovellettavat toimenpiteet, jotka kuuluvat tämän sopimuksen soveltamisalaan, siten, että investoijat voivat saada niistä tiedon.

8 ARTIKLA

Julkaiseminen etukäteen ja mahdollisuus esittää huomioita

1. Siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista ja tavalla, joka on sopusoinnussa osapuolen toimenpiteiden hyväksymistä koskevan oikeusjärjestelmän kanssa, kumpikin osapuoli⁴ julkaisee etukäteen
  - a) ehdotukset yleisesti sovellettavista laeista ja määräyksistä, joita se aikoo hyväksyä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa; tai
  - b) asiakirjat, jotka antavat riittävän yksityiskohtaiset tiedot a alakohdassa tarkoitetuista ehdotuksista, jotta investoijat ja muut asianomaiset henkilöt voivat arvioida, voivatko ne vaikuttaa merkittävästi niiden etuihin ja millä tavoin.
2. Siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista ja tavalla, joka on sopusoinnussa osapuolen toimenpiteiden hyväksymistä koskevan oikeusjärjestelmän kanssa, kumpaakin osapuolta kannustetaan soveltamaan 1 kohtaa yleisesti sovellettaviin menettelyihin ja hallinnollisiin päätöksiin, joita se aikoo hyväksyä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.
3. Siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista ja tavalla, joka on sopusoinnussa osapuolen toimenpiteiden hyväksymistä koskevan oikeusjärjestelmän kanssa, kumpikin osapuoli antaa investoijille ja muille asianomaisille henkilöille syrjimättömällä tavalla kohtuullisen mahdollisuuden esittää huomautuksia ehdotetuista toimenpiteistä tai 1 tai 2 kohdan mukaisesti julkaistuista asiakirjoista.
4. Siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista ja tavalla, joka on sopusoinnussa osapuolen toimenpiteiden hyväksymistä koskevan oikeusjärjestelmän kanssa, kumpikin osapuoli ottaa huomioon 3 kohdan nojalla saadut huomautukset⁵.

---

⁴ Osapuolet katsovat, että 1–4 kohdassa tunnustetaan, että osapuolilla on erilaiset järjestelyt kuulemisten toteuttamiseksi tietyistä toimenpiteistä ennen niiden lopullista vahvistamista ja että 1 kohdassa esitetyt vaihtoehdot heijastavat erilaisia oikeusjärjestelmiä.

⁵ Tällä määräyksellä ei aseteta mitään velvoitetta osapuolen lopulliselle päätökselle, jolla hyväksytään tai pidetään voimassa investointia koskeva lupa.

5. Julkaistessaan 1 kohdassa tarkoitettua yleisesti sovellettavaa lakia tai määräystä tai ennen tällaista julkaisemista, siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista ja tavalla, joka on sopusoinnussa osapuolen toimenpiteiden hyväksymistä koskevan oikeusjärjestelmän kanssa, kumpikin osapuoli pyrkii selittämään kyseisen lain tai määräyksen tarkoituksen ja perustelut.
6. Kumpikin osapuoli pyrkii, siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista, varaamaan riittävästi aikaa 1 kohdassa tarkoitetun lain tai määräyksen julkaisemisen ja sen investoijiin soveltamisen välille.

9 ARTIKLA

Investointikehyksen avoimuus

1. Kumpikin osapuoli asettaa saataville sähköisesti esimerkiksi verkkosivustolla, ja mahdollisuuksien mukaan yhden portaalin kautta, seuraavat tiedot, sekä ajantasaistukset niihin siinä määrin kuin on mahdollista ja aiheellista:
  - a) lait ja määräykset, jotka koskevat erityisesti investointeja;
  - b) rajoitukset ja edellytykset, joita sovelletaan investointeihin; ja
  - c) investointien lupamenettelyjen osalta toimivaltaisten viranomaisten yhteystiedot.
2. Kumpikin osapuoli asettaa saataville mahdollisuuksien mukaan sähköisesti esimerkiksi verkkosivustolla ja 1 kohdassa tarkoitetun yhden portaalin kautta ja päivittää mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa kuvauksen, joka antaa investoijille ja muille asianomaisille henkilöille tiedon niistä käytännön toimista, jotka ovat tarpeen sen alueelle investoimiseksi, mukaan luettuna vaatimukset ja menettelyt, jotka liittyvät seuraaviin:

- a) yrityksen perustaminen ja yrityksen rekisteröinti;
  - b) liittyminen keskeiseen infrastruktuuriin, kuten sähkö- ja vesihuoltoon;
  - c) omaisuuden, kuten maanomistusoikeuksien, hankinta ja rekisteröinti;
  - d) rakennusluvat;
  - e) maksukyvyttömyysmenettelyt;
  - f) pääomansiirrot ja maksut;
  - g) valuutan vaihdettavuus;
  - h) verojen maksaminen; ja
  - i) rahoituksen saatavuus, erityisesti mikro- ja pk-yritysten kohdalla.
3. Miltään osapuolen alueella toimivalta investoijalta ei saa periä maksua pääsystä tässä artiklassa tai 7 artiklassa säädettyihin tietoihin.

10 ARTIKLA

Investointikannustimien avoimuus

1. Kumpikin osapuoli asettaa saataville sähköisesti esimerkiksi verkkosivustolla, ja mahdollisuuksien mukaan yhden portaalin kautta, investointikannustimia koskevat tiedot, sekä ajantasaistukset niihin siinä määrin kuin on mahdollista ja aiheellista.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen on katettava kaikki investoijien saatavilla olevat kannustimet, mukaan luettuina rahalliset kannustimet, verokannustimet sekä luontoissuoritukset, myös muut kuin taloudelliset kannustimet.
3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin on sisällyttävä seuraavat osat:
  - a) kannustimen oikeusperusta;
  - b) kannustimen muoto;
  - c) kannustimen hakuedellytykset;
  - d) kannustimen hakumenettely, mukaan luettuna vaaditut lomakkeet ja asiakirjat; ja
  - e) toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot.

11 ARTIKLA

Yhteydet isäntätalouteen

Kumpaakin osapuolta kannustetaan asettamaan investoijien ja investoimisesta kiinnostuneiden henkilöiden saataville tietoa kotimaisista toimittajista, jotta voidaan vahvistaa yhteyksiä paikallistalouteen, parantaa kotimaisten toimittajien kilpailukykyä ja vahvistaa investointien myötävaikutusta kestäväan kehitykseen.

12 ARTIKLA

Luottamuksellisten tietojen esittäminen

Tämän sopimuksen määräykset eivät velvoita osapuolta toimittamaan luottamuksellisia tietoja, joiden luovuttaminen estäisi lain noudattamisen tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut.

III LUKU

LUPAMENETTELYJEN SUJUVOITTAMINEN

13 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan osapuolten toimenpiteisiin, jotka liittyvät investoinneille annettaviin lupiin.

14 ARTIKLA

Hakemusten jättäminen

Kumpikin osapuoli välttää siinä määrin kuin käytännössä mahdollista vaatimasta hakijaa olemaan yhteydessä useampaan kuin yhteen toimivaltaiseen viranomaiseen kunkin lupahakemuksen osalta. Jos se toiminta, jota varten lupaa haetaan, kuuluu useiden toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan, saatetaan tarvita useita lupahakemuksia.

15 ARTIKLA

Hakemusten määrääjat

Jos osapuoli edellyttää lupaa, se varmistaa, että sen toimivaltaiset viranomaiset sallivat siinä määrin kuin käytännössä mahdollista hakemuksen jättämisen mihin aikaan vuodesta tahansa. Jos on olemassa tietty luvanhakuaika, osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset viranomaiset antavat kohtuullisen ajan hakemuksen jättämistä varten.

16 ARTIKLA

Sähköiset hakemukset ja jäljennösten hyväksyminen

Jos osapuoli edellyttää lupaa, sen on varmistettava, että sen toimivaltaiset viranomaiset

- a) siinä määrin kuin mahdollista, hyväksyvät hakemukset sähköisessä muodossa; ja
- b) hyväksyvät alkuperäisten asiakirjojen sijasta jäljennökset, jotka on todistettu oikeaksi osapuolen lainsäädännön mukaisesti, paitsi jos toimivaltaiset viranomaiset vaativat alkuperäisiä asiakirjoja lupamenettelyn luotettavuuden suojaamiseksi.

17 ARTIKLA

Hakemusten käsittely

1. Jos osapuoli edellyttää lupaa, sen on varmistettava, että sen toimivaltaiset viranomaiset
  - a) antavat hakemuksen käsittelylle suuntaa-antavan aikataulun siinä määrin, kuin se on käytännössä mahdollista;

- b) toimittavat hakijan pyynnöstä tietoa hakemuksen tilasta ilman aiheetonta viivytystä;
- c) niin pitkälle kuin se on käytännössä mahdollista, varmistavat hakemuksen täydellisyyden käsittelyä varten ilman aiheetonta viivytystä osapuolen lakien ja määräysten mukaisesti;
- d) varmistavat kohtuullisen ajan kuluessa hakemuksen jättämisestä, jos ne katsovat hakemuksen sisältävän kaiken tarvittavan käsittelyä varten osapuolen lakien ja määräysten⁶ mukaisesti, että
  - i) hakemuksen käsittely saatetaan päätökseen; ja
  - ii) hakijalle tiedotetaan hakemusta koskevasta päätöksestä mahdollisuuksien mukaan kirjallisesti⁷;
- e) jos ne pitävät hakemusta puutteellisena käsittelyä varten osapuolen lakien ja määräysten mukaisesti, kohtuullisen ajan kuluessa niin pitkälle kuin se on käytännössä mahdollista:
  - i) ilmoittavat hakijalle, että hakemus on puutteellinen;
  - ii) ilmoittavat hakijan pyynnöstä ne lisätiedot, joita tarvitaan hakemuksen täydentämiseksi tai antavat muuten ohjeita siitä, miksi hakemusta pidetään puutteellisena; ja

---

⁶ Toimivaltaiset viranomaiset voivat edellyttää, että kaikki tiedot toimitetaan tietyssä muodossa, jotta niiden voidaan katsoa sisältävän ”kaiken tarvittavan käsittelyä varten”.

⁷ Toimivaltaiset viranomaiset voivat täyttää ii alakohdassa asetetun vaatimuksen tiedottamalla hakijalle kirjallisesti etukäteen, myös julkaistun toimenpiteen avulla, että jos vastausta ei ole saatu tietyn ajan kuluttua hakemuksen jättämisestä, hakemus on hyväksytty. Ilmais ”kirjallisesti” on ymmärrettävä niin, että siihen kuuluu myös sähköinen muoto.

- iii) antavat hakijalle mahdollisuuden toimittaa hakemuksen täydentämiseen tarvittavat lisätiedot⁸;

jos mikään i, ii ja iii alakohdassa tarkoitetuista toimista ei ole käytännössä mahdollinen ja hakemus hylätään puutteellisenä, toimivaltaiset viranomaiset varmistavat, että ne tiedottavat hakijalle asiasta kohtuullisen ajan kuluessa; ja

- f) jos hakemus hylätään, ilmoittavat hakijalle, joko niiden omasta aloitteesta tai hakijan pyynnöstä, hakemuksen hylkäämisen syyt ja määräajan, jonka kuluessa voi hakea muutosta, ja soveltuvin osin hakemuksen uudelleen jättämiseen liittyvät menettelyt; hakijaa ei estetä jättämästä uutta hakemusta pelkästään sen vuoksi, että aiempi hakemus hylättiin.

2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen toimivaltaiset viranomaiset myöntävät luvan heti, kun asianmukaisen tarkastelun pohjalta on todettu, että hakija täyttää luvan saamisen edellytykset.
3. Kumpikin osapuoli varmistaa, että myönnetty lupa tulee voimaan ilman aiheetonta viivytystä asiassa sovellettavien ehtojen ja edellytysten mukaisesti⁹.

18 ARTIKLA

Maksut

1. Kumpikin osapuoli varmistaa kaiken muun taloudellisen toiminnan paitsi rahoituspalvelujen osalta, että sen toimivaltaisten viranomaisten perimät lupamaksut ovat kohtuullisia ja läpinäkyviä eivätkä itsessään rajoita investointeja.

---

⁸ Tällainen ”mahdollisuus” ei edellytä, että toimivaltainen viranomainen pidentää määräaika.

⁹ Toimivaltaiset viranomaiset eivät ole vastuussa sellaisista viivästyksistä, jotka eivät kuulu niiden vastuualueeseen.

2. Rahoituspalvelujen osalta kumpikin osapuoli varmistaa, että sen toimivaltaiset viranomaiset antavat hakijoille perimiään lupamaksuja koskevan maksutaulukon tai tietoa siitä, miten maksujen määrät määräytyvät, eivätkä käytä maksuja keinona välttää osapuolelle kuuluvia sitoumuksia tai velvoitteita.
3. Lupamaksuihin eivät sisälly luonnonvarojen käytöstä perittävät maksut, huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjimättömästä myöntämistavasta johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.
4. Kiireellisiä olosuhteita lukuun ottamatta kumpikin osapuoli antaa riittävän pitkän ajanjakson investointien lupamenettelyihin liittyvien uusien tai muutettujen palkkioiden ja maksujen julkaisemisen ja voimaantulon välillä, tai tiedot, joiden avulla investoijien on mahdollista ymmärtää kyseisten palkkioiden ja maksujen laskenta. Näitä maksuja ja palkkioita ei saa soveltaa ennen kuin kyseiset tiedot on julkaistu.
5. Kumpikin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa, siinä määrin kuin käytännössä mahdollista, menettelyt, joiden ansiosta asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten investointien lupamenettelyistä keräämät palkkiot ja maksut voidaan maksaa sähköisesti.

19 ARTIKLA

Objektiivisuus, puolueettomuus ja riippumattomuus

Jos osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa lupiin liittyvän toimenpiteen, se varmistaa, että asianomainen toimivaltainen viranomainen käsittelee hakemuksen, tekee päätökset ja hallinnoi niitä objektiivisesti ja puolueettomasti ja tavalla, joka on riippumaton niiden henkilöiden sopimattomasta vaikuttamisesta, jotka harjoittavat sitä taloudellista toimintaa, jota varten lupa vaaditaan.

20 ARTIKLA

Julkaiseminen ja saatavilla oleva tieto

1. Jos osapuoli vaatii lupaa, se julkaisee viipymättä tiedot, joita investoijat tai investointien tekemiseen pyrkivät henkilöt tarvitsevat tällaisen luvan hankkimiseen, ylläpitoon, muuttamiseen tai uusimiseen liittyvien vaatimusten, teknisten standardien ja menettelyiden noudattamiseksi¹⁰. Tällaisiin tietoihin kuuluvat, mikäli ne ovat olemassa:
  - a) lisenssivaatimukset ja -menettelyt sekä pätevyysvaatimukset ja -menettelyt;
  - b) asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten yhteystiedot;
  - c) lupamaksut;
  - d) sovellettavat tekniset standardit;
  - e) hakemuksia koskevien päätösten muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelumenettelyt;
  - f) lupien tai pätevyyksien ehtojen ja edellytysten noudattamisen seuranta- tai valvontamenettelyt;
  - g) yleisön osallistumismahdollisuudet esimerkiksi kuulemisten tai kommenttien kautta; ja
  - h) suuntaa-antavat aikataulut hakemuksen käsittelylle.

---

¹⁰ Osapuoli voi myöntää lupia tätä artiklaa noudattamatta seuraavissa hiilivetyihin liittyvissä tapauksissa:
a) alueeseen on sovellettu tämän artiklan mukaista aiempaa menettelyä, joka ei ole johtanut luvan myöntämiseen;
b) alue on pysyvästi käytettävissä etsintää tai tuotantoa varten; tai
c) myönnetystä luvasta on luovuttu ennen sen voimassaolon päättymistä.

2. Kumpaakin osapuolta kannustetaan kokoamaan sähköiset julkaisut yhteen portaaliin.

21 ARTIKLA

Toimenpiteiden kehittäminen

Jos osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa lupiin liittyviä toimenpiteitä, se varmistaa, että

- a) menettelyt perustuvat selkeisiin, objektiivisiin ja läpinäkyviin kriteereihin, joihin voi sisältyä pätevyys ja kyky harjoittaa kyseistä taloudellista toimintaa, mukaan lukien kyky toimia osapuolen sääntelyvaatimusten, kuten terveys- ja ympäristövaatimusten, mukaisesti, ja toimivaltaiset viranomaiset voivat arvioida, millainen painoarvo kullekin kriteerille annetaan;
- b) menettelyt ovat puolueettomia, helposti kaikkien hakijoiden saatavilla ja riittäviä, jotta hakijat voivat osoittaa, täyttävätkö ne vaatimukset; ja
- c) menettelyt eivät itsessään perusteettomasti estä vaatimusten täyttämistä.

IV LUKU

YHTEYSPISTEET JA SIDOSRYHMIEN OSALLISTUMINEN

22 ARTIKLA

Investointien helpottamiseen liittyvät yhteyspisteet

1. Kumpikin osapuoli pitää yllä tai perustaa oman oikeusjärjestelmänsä mukaisesti asianmukaiset investointien helpottamiseen liittyvät yhteyspisteet toimimaan ensimmäisinä yhteyspisteinä investoijille, kun on kyse investointeihin vaikuttavista toimenpiteistä.
2. Kumpikin osapuoli varmistaa, että investointien helpottamiseen liittyvät yhteyspisteet vastaavat investoijien sekä toisen osapuolen tämän artiklan mukaisesti perustamien investointien helpottamiseen liittyvien yhteyspisteiden kyselyihin tämän sopimuksen tehokkaan soveltamisen edistämiseksi.
3. Jos investointien helpottamiseen liittyvä yhteyspiste ei kykene vastaamaan kyselyyn 2 kohdan mukaisesti, sen on pyrittävä tarjoamaan kyselijälle tarvittava apu asianomaisen tiedon saamiseksi.
4. Kumpikin osapuoli varmistaa, että tässä artiklassa tarkoitetut kyselyt ja tiedot voidaan toimittaa sähköisesti.
5. Tämän artiklan mukaisesti annetuilla tiedoilla ei vaikuteta siihen, onko toimenpide tämän sopimuksen mukainen.

23 ARTIKLA

Ongelmanratkaisumekanismit

1. Kumpikin osapuoli pyrkii perustamaan tai pitämään voimassa asianmukaiset mekanismit investoijien ja investoimisesta kiinnostuneiden henkilöiden sellaisten ongelmien ratkaisemiseksi, joita voi aiheutua minkä tahansa tämän sopimuksen kattaman yleisesti sovellettavan toimenpiteen soveltamisesta.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen mekanismien on oltava helposti saatavilla, myös mikro- ja pk-yrityksille, aikasidonnaisia ja läpinäkyviä. Niillä ei saa rajoittaa osapuolten perustamien

tai voimassa pitämien valitus- tai muutoksenhakumenettelyjen soveltamista. Niillä ei myöskään saa rajoittaa tämän sopimuksen mukaista riitojenratkaisumekanismia.

24 ARTIKLA

Kansallinen virastojen välinen koordinointi

1. Osapuolet tunnustavat investointeihin liittyvien toimenpiteiden ja menettelyjen sääntelystä ja täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten ja virastojen tiiviin kansallisen koordinoinnin merkityksen keinona helpottaa, houkutella, säilyttää ja laajentaa investointeja.
2. Kumpikin osapuoli pyrkii perustamaan tai pitämään voimassa mekanismeja toimintojen koordinoimiseksi, jotta voidaan
  - a) helpottaa investointeja;
  - b) kannustaa sääntelyn johdonmukaisuutta ja ennustettavuutta, kun on kyse hallinnon toimenpiteistä ja menettelyistä; ja
  - c) edistää keskitettyjen, alueellisten ja paikallisten investointitoimenpiteiden ja -menettelyjen johdonmukaisuutta.
3. Koordinointitehtävän helpottamiseksi kumpaakin osapuolta kannustetaan nimittämään johtava virasto tavalla, joka on sopusoinnussa osapuolen oikeusjärjestelmän kanssa.

25 ARTIKLA

Sääntelyn johdonmukaisuus ja vaikutustenarvioinnit

1. Osapuolet tunnustavat tehokkaan, johdonmukaisen, avoimen ja ennustettavan sääntelykehyksen merkityksen investoinneille.
2. Kumpaakin osapuolta kannustetaan toteuttamaan tätä koskevien sääntöjensä ja menettelyidensä mukaisesti vaikutustenarviointi valmisteltavanaan olevista merkittävistä¹¹, yleisesti sovellettavista toimenpiteistä, jotka kuuluvat tämän sopimuksen soveltamisalaan.
3. Osapuolet tunnustavat, että 2 kohdassa tarkoitettua vaikutustenarviointia tehtäessä olisi otettava huomioon ehdotettujen toimenpiteiden mahdolliset vaikutukset mikro- ja pk-yrityksiin ja kestäväan kehitykseen.

26 ARTIKLA

Sidosryhmien kuuleminen ja säännölliset uudelleentarkastelut

1. Kumpaakin osapuolta kannustetaan tarkastelemaan uudelleen sopiviksi katsominaan väliaikoina tämän sopimuksen kattamia yleisesti sovellettavia toimenpiteitään, jotka vaikuttavat investointeihin, sen määrittämiseksi, olisiko sen toteuttamia erityisiä toimenpiteitä muutettava, sujuvoitettava, laajennettava tai kumottava, jotta osapuolen investointikehyksellä saavutettaisiin paremmin sen politiikkatavoitteet ja vastattaisiin paremmin mikro- ja pk-yritysten erityistarpeisiin.
2. Kumpaakin osapuolta kannustetaan tarkastelemaan säännöllisesti uudelleen lupamaksujaan ja -palkkioitaan niiden määrän ja monimuotoisuuden vähentämiseksi.

---

¹¹ Kumpikin osapuoli voi tämän sopimuksen soveltamista varten määritellä, mikä muodostaa yleisesti sovellettavan 'merkittävän' toimenpiteen.

3. Kumpaakin osapuolta kannustetaan ottamaan uudelleentarkasteluissaan huomioon sidosryhmien antama palaute ja hyödyntämään asiaa koskevia kansainvälisiä suorituskysymysindikaattoreita.
4. Osapuolia kehoitetaan jakamaan 43 artiklassa tarkoitetussa investointien helpottamista käsittelevässä komiteassa kokemuksiaan säännöllisten uudelleentarkastelujen toteuttamisesta ja niiden tuloksena olevista toimintapoliittisista suosituksista.

27 ARTIKLA

Riitojenratkaisu

VI lukua ei sovelleta 24, 25 ja 26 artiklaan.

V LUKU

INVESTOINNIT JA KESTÄVÄ KEHITYS

28 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet toteavat, että kestävä kehitys kattaa taloudellisen kehityksen, sosiaalisen kehityksen ja ympäristönsuojelun toisistaan riippuvaiset ja toisiaan vahvistavat osa-alueet ja vahvistavat sitoutumisensa investointien helpottamiseen kestävä kehityksen tavoitetta tukevalla tavalla.

2. Tämän luvun tavoitteena on tehostaa kestävän kehityksen ja erityisesti sen työ- ja ympäristöulottuvuuden sisällyttämistä osapuolten investointisuhteeseen tavalla, joka edistää YK:n Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

29 ARTIKLA

Oikeus sääntelyyn ja suojan tasot

1. Osapuolet tunnustavat kummankin osapuolen oikeuden määrittää kestävää kehitystä koskevat toimintapolitiikkansa ja painopisteensä, vahvistaa asianmukaiseksi katsomansa kansallisen ympäristönsuojelun ja työsuojelun taso sekä hyväksyä tai muuttaa tätä alaa koskevaa lainsäädäntöään ja toimintapolitiikkaansa. Tällaisen suojan tason, lainsäädännön ja toimintapolitiikan on oltava johdonmukainen siihen nähden, että kumpikin osapuoli on sitoutunut tässä luvussa tarkoitettuihin kansainvälisesti tunnustettuihin normeihin ja sopimuksiin.
2. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että sen tätä alaa koskevalla lainsäädännöllä ja toimintapolitiikalla säädetään ympäristönsuojelun ja työsuojelun korkeasta tasosta ja tuetaan sitä, ja kumpikin osapuoli pyrkii parantamaan tällaista tasoa, lainsäädäntöä ja toimintapolitiikkaa.
3. Osapuoli ei saa heikentää tai alentaa ympäristö- tai työlainsäädäntönsä mukaista suojelun tasoa investointien edistämiseksi.
4. Osapuoli ei saa jättää soveltamatta ympäristö- tai työlainsäädäntöään tai poiketa siitä tai tarjoutua jättämään sitä soveltamatta tai tarjoutua poikkeamaan siitä edistääkseen investointeja.

5. Osapuoli ei saa investointeja edistääkseen jatkuvalla tai toistuvalla toiminnalla tai toimimatta jättämisellä lyödä laimin ympäristö- tai työlainsäädäntönsä tosiasiallista täytäntöönpanoa.
6. Osapuolet eivät saa käyttää omaa ympäristö- tai työlainsäädäntöään tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää tai kansainvälisten investointien peiteltyä rajoittamista.

30 ARTIKLA

Monenväliset työelämän normit ja sopimukset

1. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa investointien kehittämisen edistämiseen tavalla, joka edistää ihmisarvoista työtä kaikille -periaatetta, kuten se on esitetty kansainvälisen työkonferenssin Genevessä 10 päivänä kesäkuuta 2008 hyväksymän sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan Kansainvälisen työjärjestön, jäljempänä 'ILO', julistuksessa, jäljempänä 'ILO:n vuonna 2008 antama sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskeva julistus'.
2. ILO:n peruskirjan ja kansainvälisessä työkonferenssissa Genevessä 18 päivänä kesäkuuta 1998 ILO:n työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista annetun ILO:n julistuksen ja sen seurannan mukaisesti kumpikin osapuoli noudattaa, edistää ja toteuttaa koko alueellaan, mukaan luettuna "vientiteollisuuden vapaa-alueet" ja muut "erityistalousalueet", ILO:n keskeisissä yleissopimuksissa esitettyjä kansainvälisesti tunnustettuja työelämän perusnormeja ja toteuttaa muut ILO:n yleissopimukset, jotka unionin jäsenvaltiot ja Angola ovat ratifioineet.
3. Kestävään kehitykseen, sen työvoimanäkökohdat mukaan luettuina, kohdistuvan investointien myötävaikutuksen vahvistamiseksi antamansa sitoumuksen mukaisesti kumpikin osapuoli edistää sellaista investointipolitiikkaa, joka vie eteenpäin ihmisarvoista

työtä koskevan ohjelman tavoitteita ILO:n vuonna 2008 antaman sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan julistuksen mukaisesti sekä kansainvälisen työkonferenssin Genevessä 21 päivänä kesäkuuta 2019 hyväksymän työn tulevaisuutta koskevan ILO:n satavuotisjulistuksen mukaisesti.

4. Kumpikin osapuoli perustaa, jos se ei ole vielä niin tehnyt, tehokkaan työsuojelutarkastusjärjestelmän kaikkia talouden aloja varten, mukaan luettuna maatalous- ja kaivostoiminta, ja pitää sitä yllä.
5. Osapuolet pyrkivät yhdessä vahvistamaan yhteistyötään työvoimapolitiikan ja -toimenpiteiden investointinäkökohdissa tapauksen mukaan kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla, myös ILO:ssa.

31 ARTIKLA

Monenvälinen ympäristöhallinto ja monenväliset ympäristösopimukset

1. Osapuolet tunnustavat YK:n ympäristöohjelman, jäljempänä 'UNEP', YK:n ympäristökokouksen, jäljempänä 'UNEA', sekä monenvälisten ympäristöhallinnon ja -sopimusten merkityksen kansainvälisen yhteisön vastauksena maailmanlaajuisiin tai alueellisiin ympäristöhaasteisiin ja korostavat tarvetta vahvistaa investointi- ja ympäristöpolitiikan keskinäistä täydentävyyttä.
2. Kumpikin osapuoli panee tehokkaasti täytäntöön ratifioimansa monenväliset ympäristöä koskevat sopimukset, pöytäkirjat ja muutokset, jäljempänä 'monenväliset ympäristösopimukset'. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa investointien kehittämisen edistämiseen tavalla, joka edistää ympäristönsuojelun korkeaa tasoa.
3. Osapuolet pyrkivät yhdessä vahvistamaan yhteistyötään ympäristöpolitiikan ja -toimenpiteiden investointinäkökohdissa tapauksen mukaan kahdenvälisesti, alueellisesti ja

kansainvälisillä foorumeilla, mukaan lukien Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen korkean tason poliittinen foorumi, UNEP, UNEA, monenväliset ympäristösopimukset ja Maailman kauppajärjestö, jäljempänä 'WTO'.

32 ARTIKLA

Investoinnit ja ilmastonmuutos

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää toteuttaa kiireellisiä toimia ilmastonmuutoksen ja sen vaikutusten torjumiseksi ja että investoinneilla on tärkeä rooli tämän tavoitteen saavuttamisessa New Yorkissa 9 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen, jäljempänä 'UNFCCC', Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015 tehdyn ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen, jäljempänä 'Pariisin sopimus', tarkoitusten ja tavoitteiden sekä muiden ilmastonmuutosta koskevien monenvälisten ympäristösopimusten ja monenvälisten välineiden mukaisesti.
2. Kumpikin osapuoli
  - a) panee tehokkaasti täytäntöön UNFCCC:n ja Pariisin sopimuksen, mukaan lukien sen kansallisesti määritellyjä panoksia koskevat sitoumukset; ja
  - b) edistää investointi- ja ilmastopolitiikan ja -toimenpiteiden keskinäistä täydentävyyttä ja siten siirtymää vähän kasvihuonekaasupäästöjä tuottavaan ja resurssitehokkaaseen talouteen sekä ilmaston kannalta kestävää kehitystä.
3. Osapuolet pyrkivät yhdessä vahvistamaan yhteistyötään ilmastonmuutosta koskevien politiikkojen ja toimenpiteiden investointinäkökohdissa tapauksen mukaan kahdensiväisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla, myös UNFCCC:ssä, WTO:ssa, otsonikerrosta

heikentävistä aineista Montrealissa 16 päivänä syyskuuta 1987 tehdyn Montrealin pöytäkirjan puitteissa sekä kansainvälisessä merenkulkujärjestössä.

33 ARTIKLA

Kestävää kehitystä edistävät investoinnit

1. Kestävän kehityksen tavoitetta edistävän investointien myötävaikutuksen vahvistamiseksi antamansa sitoumuksen mukaisesti osapuolet helpottavat ja kannustavat investointeja kestäväan tuotantoon ja kulutukseen ja ympäristöhyödykkeisiin ja -palveluihin, sekä investointeja, joilla on merkitystä ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta.
2. Osapuolet tunnustavat biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja kestäväan käytön merkityksen sekä investointien merkityksen näiden tavoitteiden saavuttamisessa Rio de Janeirossa 5 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyn biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen, jäljempänä 'biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus', ja sen pöytäkirjojen, Washington DC:ssa 3 päivänä maaliskuuta 1973 tehdyn luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen, jäljempänä 'CITES-sopimus', muiden tätä aihetta koskevien monenvälisten ympäristösopimusten, joiden sopimuspuolia ne ovat, ja niiden nojalla tehtyjen päätösten mukaisesti.
3. Kumpikin osapuoli helpottaa investointeja biologisten luonnonvarojen kestäväan käyttöä ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä varten ja toteuttaa toimenpiteitä biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi, kun siihen kohdistuu investointitoiminnan aiheuttamia paineita.
4. Osapuolet pyrkivät yhdessä vahvistamaan yhteistyötään biodiversiteettipolitiikan ja -toimenpiteiden investointinäkökohtien osalta tapauksen mukaan kahdenvälisesti,

alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla, myös biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja CITES-sopimuksen puitteissa.

5. Osapuolet tunnustavat kestävä metsänhoidon merkityksen ja investointien roolin tähän tavoitteeseen pyrittäessä. Tämän mukaisesti kumpikin osapuoli helpottaa investointeja tavalla, joka on johdonmukainen metsien suojelun ja kestävä metsänhoidon kanssa.
6. Osapuolet tunnustavat meren elollisten luonnonvarojen ja meriekosysteemien säilyttämisen ja kestävä käytön merkityksen ja investointien roolin näihin tavoitteisiin pyrittäessä. Tämän mukaisesti kumpikin osapuoli helpottaa investointeja tavalla, joka on johdonmukainen meren elollisten luonnonvarojen ja meriekosysteemien säilyttämisen ja kestävä käytön kanssa.

34 ARTIKLA

Yritysten yhteiskuntavastuu ja vastuullinen yritystoiminta

1. Osapuolet tunnustavat merkityksen, joka on sillä, että investoijat noudattavat huolellisuusvelvoitetta havaitakseen ja käsitelläkseen esimerkiksi ympäristö- ja työoloihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia toiminnoissaan, jakeluketjuissaan ja muissa liikesuhteissaan. Osapuolet edistävät yritysten yhteiskuntavastuun ja vastuullisen yritystoiminnan omaksumista yritysten ja investoijien piirissä kestävä kehityksen ja kestävä investointitoiminnan edistämiseksi.
2. Osapuolet tukevat sellaisten asiaankuuluvien kansainvälisten välineiden, jotka ne ovat vahvistaneet tai joita ne tukevat, levitystä ja käyttöä; näitä ovat esimerkiksi yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat Yhdistyneiden kansakuntien ohjaavat periaatteet, Yhdistyneiden kansakuntien Global Compact -aloite, ILO:n kolmikantainen periaatejulistus monikansallisista yrityksistä ja sosiaalipolitiikasta sekä OECD:n

toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vuodelta 2011 ja niihin liittyvät huolellisuusvelvoitetta koskevat ohjeet.

3. Osapuolet vaihtavat investointien helpottamista käsittelevässä komiteassa tietoa ja hyviä käytänteitä tämän artiklan kattamista asioista, myös mahdollisista keinoista, joilla helpotetaan yritysten yhteiskuntavastuun ja vastuullisen yritystoiminnan ja raportoinnin omaksumista yritysten ja investojien piirissä. Tätä varten komitea pitää yllä läheisiä yhteyksiä asiaankuuluviin kansainvälisiin organisaatioihin, jotka toimivat yritysten yhteiskuntavastuun tai vastuullisen yritystoiminnan alalla.

35 ARTIKLA

Investoinnit ja sukupuolten tasa-arvo

1. Osapuolet tunnustavat, että osallistavalla investointipolitiikalla voidaan edistää naisten taloudellista voimaannuttamista ja sukupuolten tasa-arvoa YK:n Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteen 5 mukaisesti. Ne tunnustavat sen merkittävän panoksen talouskasvuun, jonka naisten osallistuminen taloudelliseen toimintaan, myös investointeihin, tuo. Osapuolet korostavat, että ne aikovat panna tämän sopimuksen täytäntöön tavalla, joka edistää ja parantaa sukupuolten tasa-arvoa.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä tapauksen mukaan kahdenvälisesti ja asiaankuuluvilla foorumeilla vahvistaakseen yhteistyötään sukupuolten tasa-arvoa koskevissa toimintalinjoissa ja toimenpiteissä investointinäkökohtien osalta, mukaan lukien naisten valmiuksien ja toimintaedellytysten parantamiseen suunnattu toiminta, työntekijät, liikenaiset ja yrittäjät mukaan luettuina, jotta nämä voivat päästä tämän sopimuksen luomien mahdollisuuksien piiriin ja hyödyntää niitä.

VI LUKU

RIITOJEN ESTÄMINEN JA RATKAISEMINEN

36 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolet pyrkivät ratkaisemaan kaikki niiden väliset tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat riidat, paitsi jos tässä sopimuksessa toisin määrätään, käymällä neuvotteluja vilpittömässä mielessä ja siten, että tavoitteena on päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun.
2. Osapuolen on pyydettävä neuvotteluja toimittamalla toiselle osapuolelle kirjallinen pyyntö, jossa nimetään kyseessä olevat toimenpiteet sekä tämän sopimuksen mukaiset velvoitteet, joita sen mielestä toinen osapuoli ei ole noudattanut.
3. Osapuolen, jolle neuvottelupyyntö esitetään, on vastattava pyyntöön kymmenen päivän kuluessa pyynnön toimittamisesta. Elleivät osapuolet toisin sovi, neuvottelut käydään viimeistään 30 päivän kuluttua pyynnön toimittamisesta, ja ne käydään sen osapuolen alueella, jolle pyyntö esitetään.
4. Neuvottelujen aikana kumpikin osapuoli esittää riittävät tosiasioita koskevat tiedot, jotta voidaan tarkastella kattavasti tapaa, jolla kyseessä oleva toimenpide saattaa rikkoa tämän sopimuksen mukaisia velvoitteita. Kumpikin osapuoli pyrkii varmistamaan, että neuvotteluihin osallistuu sellaisia toimivaltaisten viranomaisten työntekijöitä, joilla on asiantuntemusta neuvotteluissa käsiteltävästä asiasta.
5. Osana tässä sopimuksessa tarkoitettuihin monenvälisiin ympäristösopimuksiin tai työehtosopimuksiin tai -välineisiin liittyviä asioita koskevia kuulemisia osapuolet ottavat huomioon ILO:lta tai monenvälisten ympäristösopimusten nojalla perustetuilta

asiaankuuluvilta elimiltä tai järjestöiltä saatavat tiedot edistääkseen osapuolten ja kyseisten järjestöjen tai elinten työn johdonmukaisuutta. Osapuolet pyytävät tarvittaessa neuvoa edellä mainituilta elimiltä tai järjestöiltä tai muilta tarkoituksenmukaisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta tai elimiltä.

6. Kumpikin osapuoli voi tarvittaessa pyytää kansalaisyhteiskunnan näkemyksiä siten kuin 46 artiklassa tarkoitetaan.
7. Neuvottelut ja erityisesti kaikki osapuolten neuvottelujen aikana antamat tiedot ja esittämät kannat ovat luottamuksellisia.

37 ARTIKLA

Yhteisesti sovitut ratkaisut

1. Osapuolet voivat milloin tahansa päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun jossakin 36 artiklassa tarkoitetussa riidassa.
2. Kumpikin osapuoli toteuttaa tarvittavat toimenpiteet yhteisesti sovitun ratkaisun panemiseksi täytäntöön. Jos välitön täytäntöönpano ei ole mahdollista, osapuolet sopivat kohtuullisesta määräajasta täytäntöönpanoa varten.
3. Täytäntöönpaneva osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti viimeistään 2 kohdassa tarkoitetun sovitun määräajan umpeutuessa kaikista toimenpiteistä, jotka se on hyväksynyt yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanemiseksi.
4. Jos osapuolet eivät pääse yhteisesti sovittuun ratkaisuun 120 päivän kuluessa neuvottelupyynnön päivämäärästä, tai jos yhteisesti sovittua ratkaisua ei panna täytäntöön 2 kohdassa tarkoitetussa määräajassa, neuvotteluja 36 artiklan nojalla pyytänyt osapuoli voi pyytää turvautumista valtioiden väliseen välitysmenettelyyn riidan ratkaisemiseksi.

Osapuolen, jolle välityspyyntö esitetään, on hyväksyttävä tai hylättävä pyyntö 30 päivän kuluessa pyynnön päivämäärästä. Jos vastausta ei anneta, pyynnön katsotaan tulleen hylätyksi.

38 ARTIKLA

Välitysmenettely

1. Osapuolet pyrkivät sopimaan välityslautakunnan kokoonpanosta. Jos sopimukseen ei ole päästy 30 päivän kuluessa 37 artiklan 4 kohdan nojalla tehdyn välityspyynnön hyväksymisestä, kumpikin osapuoli nimittää välimiehen uuden 30 päivän määräajan kuluessa. Osapuolten nimittämien välimiesten on nimitettävä yhteisesti välityslautakunnan puheenjohtaja, jolla ei saa olla kummankaan osapuolen kansalaisuutta.
2. Välityslautakunnan on arvioitava objektiivisesti sen käsiteltäväksi annettu asia. Elleivät osapuolet toisin sovi, välityslautakunnan on vahvistettava sovellettava työjärjestys.
3. Jos välityslautakunnan päätelmänä on, että käsiteltävänä oleva toimenpide ei ole tämän luvun määräysten mukainen, valituksen kohteena olevan osapuolen on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta se voi toimia määräysten mukaisesti.
4. Siinä tapauksessa, että se osapuoli, jolle välityspyyntö esitettiin, hylkää välityspyynnön, tai jos välityslautakunnan raporttia ei noudateta, välityspyynnön esittänyt osapuoli voi toteuttaa sellaiset tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat toimenpiteet, jotka ovat oikeassa suhteessa kyseisten velvoitteiden täyttämättä jättämiseen.

39 ARTIKLA

Avoimuus

Kumpikin osapuoli julkaisee viipymättä

- a) 36 artiklan nojalla esitetyn neuvottelupyynnön;
- b) 37 artiklan nojalla yhteisesti sovitun ratkaisun; ja
- c) 38 artiklan nojalla toteutetut toimenpiteet.

40 ARTIKLA

Määräajat

1. Kaikki tässä luvussa vahvistetut määräajat lasketaan kalenteripäivinä alkaen sitä toimea seuraavasta päivästä, johon ne viittaavat, ellei toisin täsmennetä.
2. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä luvussa tarkoitettua määräaika.

41 ARTIKLA

Sovittelumenettely

1. Osapuoli voi milloin tahansa pyytää sovittelumenettelyn aloittamista toisen osapuolen minkä tahansa sellaisen toimenpiteen osalta, jonka se katsoo vaikuttavan haitallisesti osapuolten välisiin investointeihin.

2. Sovittelumenettely voidaan aloittaa ainoastaan osapuolten yhteisestä sopimuksesta, jotta voidaan etsiä yhteisesti sovittuja ratkaisuja ja tarkastella osapuolten nimittämän sovittelijan ehdottamia ratkaisuja ja mahdollisia neuvoja.
3. Osapuolet pyrkivät saavuttamaan yhteisesti sovitun ratkaisun 60 päivän kuluessa sovittelijan nimittämispäivästä.
4. Kaikki sovittelumenettelyn vaiheet, mukaan lukien mahdolliset neuvot ja ehdotetut ratkaisut, ovat luottamuksellisia, jolleivät osapuolet toisin sovi. Osapuoli voi kuitenkin julkistaa sen, että sovittelu on käynnissä.
5. Sovittelumenettelyllä ei rajoiteta tämän sopimuksen 36 ja 38 artiklan tai minkään muun sopimuksen riitojenratkaisumenettelyjen mukaisia osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia.

VII LUKU

YHTEISTYÖ JA INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

42 ARTIKLA

Tekninen tuki ja valmiuksien kehittäminen investointien helpottamista varten

1. Osapuolet tunnustavat teknisen tuen ja valmiuksien kehittämisen merkityksen ja sitoutuvat tekemään yhteistyötä Angolan investointiympäristön vahvistamiseksi ja tämän sopimuksen täytäntöönpanon tukemiseksi.
2. Nämä toimet on toteutettava Euroopan unionin kehitysyhteistyötä ja välineitä koskevien sääntöjen ja asiaankuuluvien menettelyjen puitteissa.

3. Tukipyyntöjen olisi perustuttava havaittuihin tarpeisiin ja oltava kotimaisten investointien helpottamiseen tarkoitettujen uudistusten mukaisia. Tukeen on sovellettava yhteisesti sovittuja ehtoja ja edellytyksiä.
4. Osapuolten on investointien helpottamista käsittelevän komitean puitteissa
  - a) vaihdettava tietoa ja tarkasteltava edistymistä, kun on kyse teknisen tuen ja avun antamisesta valmiuksien kehittämiseen tämän sopimuksen täytäntöönpanoa varten; ja
  - b) tunnistettava teknisen tuen ja valmiuksien kehittämisen tarpeita.

43 ARTIKLA

Investointien helpottamista käsittelevä komitea

1. Sen varmistamiseksi, että tämä sopimus toimii asianmukaisesti ja tehokkaasti, osapuolet perustavat investointien helpottamista käsittelevän komitean, joka koostuu kummankin osapuolen edustajista.
2. Investointien helpottamista käsittelevä komitea pitää ensimmäisen kokouksensa viimeistään silloin, kun tämän sopimuksen voimaantulosta tulee kuluneeksi kuusi kuukautta. Tämän jälkeen investointien helpottamista käsittelevä komitea kokoontuu vuosittain, elleivät osapuolten edustajat toisin sovi, tai ilman aiheetonta viivytystä jommankumman osapuolen pyynnöstä.
3. Investointien helpottamista käsittelevän komitean kokoukset pidetään vuorotellen unionissa tai Angolassa, elleivät osapuolten edustajat toisin sovi. Investointien

helpottamista käsittelevä komitea voi kokoontua henkilökohtaisesti tai muita asianmukaisia viestintävälineitä käyttäen osapuolten edustajien sopimuksen mukaisesti.

4. Investointien helpottamista käsittelevän komitean puheenjohtajina toimivat yhdessä Angolan puolesta talous- ja suunnitteluministeri ja kauppa- ja teollisuusministeri ja unionin puolesta kauppapolitiikasta vastaava Euroopan komission jäsen, tai heidän nimeämänsä henkilöt.

44 ARTIKLA

Investointien helpottamista käsittelevän komitean tehtävät

1. Investointien helpottamista käsittelevä komitea
  - a) tarkastelee tapoja, joilla voitaisiin entisestään syventää osapuolten välisiä investointisuhteita;
  - b) valvoo ja helpottaa tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista ja edistää sen yleisiä tavoitteita;
  - c) etsii sopivia keinoja ja menetelmiä ehkäistäkseen tai ratkaistakseen ongelmia, joita voi nousta esiin tämän sopimuksen kattamilla aloilla, tai ratkaistakseen riitoja, joita voi syntyä tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta;
  - d) tarkastelee kaikkia muita tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan alaan liittyviä asioita sen mukaan, mitä osapuolten edustajat sopivat;
  - e) tarkastelee 22 artiklassa tarkoitettuja meneillään olevia kyselyitä sekä hallinnollista apua koskevia pyyntöjä;

- f) keskustelee mahdollisista parannuksista tähän sopimukseen, erityisesti muilla kansainvälisillä foorumeilla ja osapuolten tekemien muiden sopimusten yhteydessä saatujen kokemusten ja tapahtuneiden kehitysaskelten valossa; ja
- g) vahvistaa oman työjärjestyksensä ensimmäisessä kokouksessaan.

45 ARTIKLA

Investointien helpottamista käsittelevän komitean päätökset ja suositukset

1. Investointien helpottamista käsittelevä komitea käyttää päätösvaltaa kysymyksissä, joista määrätään tässä sopimuksessa, tässä sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Investointien helpottamista käsittelevän komitean tämän sopimuksen nojalla tekemät päätökset sitovat osapuolia. Osapuolet toteuttavat toimenpiteet, jotka ovat tarpeen kyseisten päätösten täytäntöönpanemiseksi.
2. Tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi investointien helpottamista käsittelevä komitea voi antaa aiheellisia suosituksia kaikista tämän sopimuksen kattamista asioista.
3. Investointien helpottamista käsittelevä komitea tekee päätöksiä ja antaa suosituksia yhteisymmärryksessä.

46 ARTIKLA

Vuoropuhelu kansalaisyhteiskunnan kanssa

1. Osapuolet järjestävät vuoropuhelun kansalaisyhteiskunnan kanssa, jäljempänä 'vuoropuhelu', keskustelun käymiseksi tämän sopimuksen täytäntöönpanosta.

2. Osapuolet edistävät vuoropuhelussa asianomaisten sidosryhmien tasapainoista edustusta, johon kuuluu muun muassa valtiosta riippumattomia järjestöjä, yritys- ja työnantajajärjestöjä sekä ammattiliittoja, jotka toimivat talouden, kestävän kehityksen, sosiaaliasioiden, ympäristön ja muiden asioiden alalla.
3. Vuoropuhelu toteutetaan vuosittain investointien helpottamista käsittelevän komitean kokouksen yhteydessä, elleivät osapuolet toisin sovi.
4. Osapuolet antavat vuoropuhelua varten tietoa tämän sopimuksen täytäntöönpanosta. Vuoropuhelun kuluessa esitetyt näkemykset ja kannanotot voidaan toimittaa investointien helpottamista käsittelevälle komitealle, ja ne voidaan asettaa julkisesti saataville.
5. Osapuolet voivat tarvittaessa päättää järjestää vuoropuhelun niiden olemassa olevien mekanismien kautta, jotka osapuolet ovat perustaneet kansalaisyhteiskunnan osallistamiseksi.

VIII LUKU

LOPPUMÄÄRÄYKSET

47 ARTIKLA

Yleiset poikkeukset

Minkään tässä sopimuksessa ei voida tulkita estävän kumpaakaan osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta toimenpiteitä, jotka

- a) ovat tarpeen yleisen turvallisuuden ja julkisen moraalin suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi¹²;
- b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
- c) ovat tarpeen sellaisten lakien tai määräysten noudattamisen turvaamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa tämän sopimuksen määräysten kanssa, kuten säädökset ja määräykset, jotka liittyvät
  - i) harhaanjohtavien ja vilpillisten toimintatapojen ehkäisemiseen tai sopimusten noudattamatta jättämisen seurauksista huolehtimiseen;
  - ii) henkilöiden yksityisyyden suojaamiseen henkilötietojen käsittelyssä ja levittämisessä sekä henkilöä koskevien tiedostojen ja tilitietojen luottamuksellisuuden turvaamiseen;
  - iii) turvallisuuteen.

48 ARTIKLA

Turvallisuutta koskevat poikkeukset

Mikään tässä sopimuksessa ei

- a) velvoita kumpaakaan osapuolta toimittamaan tietoja, joiden paljastamista se pitää keskeisten turvallisuusetujensa vastaisina; tai

---

¹² Yleiseen turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen liittyviä poikkeuksia voidaan käyttää ainoastaan, kun johonkin yhteiskunnallisesti perustavanlaatuihin etuihin kohdistuu aito ja riittävän vakava uhka.

- b) estä osapuolta toteuttamasta toimia, joita se pitää välttämättöminä keskeisten turvallisuusetujensa suojaamiseksi ja jotka
- i) liittyvät aseiden, ammusten tai muiden sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan tai muiden tavaroiden ja materiaalien, palveluiden ja teknologian kauppaan ja niitä koskeviin liiketoimiin, ja taloudelliseen toimintaan, joita toteutetaan suoraan tai välillisesti puolustuslaitosten tarpeita varten;
  - ii) liittyvät fissioituvaan ja fuusioituvaan ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista edellä mainitut on johdettu; tai
  - iii) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisissä suhteissa ilmenevän hätätilanteen aikana; tai
- c) estä osapuolta toteuttamasta toimia, joilla se pyrkii täyttämään Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan mukaiset velvoitteensa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

49 ARTIKLA

Suhteet Cotonoun sopimukseen

Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita estävän kumpaakaan osapuolta soveltamasta Cotonoun sopimuksen mukaisia asianmukaisia toimenpiteitä.

50 ARTIKLA

Kesto

Tämä sopimus tehdään 20 vuodeksi, ja se uusitaan ilman eri toimenpiteitä samanpituiseksi ja peräkkäisiksi ajanjaksoiksi.

51 ARTIKLA

Irtisanominen

1. Kumpi tahansa osapuoli voi ilmoittaa tämän sopimuksen toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan irtisanoa tämä sopimus.
2. Irtisanominen tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona toinen osapuoli vastaanottaa 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen

52 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

1. Tätä sopimusta sovelletaan
  - a) unionin osalta alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrätyin edellytyksin; ja
  - b) Angolan osalta alueisiin, joilla Angola harjoittaa suvereniteettia tai täysivaltaisia oikeuksia kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, mukaan luettuna maa-alue, sisävedet, aluemerit ja ilmatila niiden yläpuolella, sekä aluemerien edustalla sijaitsevat merialueet, mukaan luettuna merenpohja, mannerjalusta ja vastaava sisusta.

2. Tämän sopimuksen viittaukset 'alueeseen' on tulkittava 1 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä.
3. Selkeyden vuoksi todetaan, että tämän artiklan viittaukset kansainväliseen oikeuteen kattavat erityisesti Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen. Jos kansallinen lainsäädäntö ja kansainvälinen lainsäädäntö ovat ristiriidassa, jälkimmäinen asetetaan etusijalle.

53 ARTIKLA

Muutokset

Osapuolet voivat kirjallisesti sopia tämän sopimuksen muuttamisesta. Muutokset tulevat voimaan 57 artiklan mukaisesti.

54 ARTIKLA

Uusien jäsenvaltioiden liittyminen Euroopan unioniin

1. Unioni ilmoittaa Angolalle kaikista kolmansien maiden pyynnöistä liittyä unionin jäseneksi.
2. Unioni ilmoittaa Angolalle kolmannen maan unionin jäseneksi liittymistä koskevan sopimuksen voimaantulosta.

55 ARTIKLA

Tästä sopimuksesta johtuvat oikeudet ja velvoitteet

Minkään tässä sopimuksessa ei pidä tulkita luovan oikeuksia tai määrävän velvoitteita millekään henkilöille paitsi osapuolten välille kansainvälisen julkisoikeuden mukaisesti eikä sallivan sitä, että tähän sopimukseen vedotaan suoraan osapuolten omissa oikeusjärjestelmissä.

56 ARTIKLA

Viittaukset lakeihin ja muihin sopimuksiin

1. Kun viitataan osapuolen lakeihin ja määräyksiin, näiden lakien ja määräysten katsotaan sisältävän niihin tehdyt muutokset, jollei tosin määrätä.
2. Kun tässä sopimuksessa viitataan tai siihen sisältyy kansainvälisiä sopimuksia joko kokonaisuudessaan tai osittain, niiden katsotaan sisältävän niihin tehdyt muutokset tai niiden jatkosopimukset, jotka tulevat voimaan kummassakin osapuolella tämän sopimuksen allekirjoituspäivänä tai sen jälkeen. Jos tällaisten muutosten tai jatkosopimusten vuoksi tämän sopimuksen täytäntöönpanossa tai soveltamisessa nousee esiin jokin kysymys, osapuolten on toisen osapuolen pyynnöstä neuvoteltava keskenään, jotta voidaan löytää kumpaakin osapuolta tyydyttävä ratkaisu.

57 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä tarkoitusta varten tarvittavien sisäisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta.

2. Tämän artiklan mukaisesti tehdyt ilmoitukset lähetetään unionin osalta Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristöön ja Angolan osalta Angolan ulkoministeriöön kansainvälisestä yhteistyöstä vastaavalle kansalliselle johtajalle.

58 ARTIKLA

Kielet ja todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut tätä varten asianmukaisesti valtuutetut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty ... ssa/ssä ... päivänä ...kuuta vuonna ...

Euroopan unionin puolesta

Angolan tasavallan puolesta